

A pénzhamisítás

– avagy egy ősi deliktum modern jogi megközelítése

Készítette: dr. Bajusz János

Tartalomjegyzék:

I. Bevezetés

- 1.1. Témafelvetés - a tanulmány alapjául szolgáló téma aktualitásának, valamint az alkalmazott módszerek rövid bemutatása
- 1.2. A tanulmány szerkezeti felépítése

II. A pénzhamisítás büncselekményének és jogi szabályozásának történeti előzményei

- 2.1. A pénzhamisítás „életrajza” a világtörténelemben
- 2.2. A pénzhamisítás magyarországi történelme a XIX. század végéig
- 2.3. A pénzhamisítás jogi szabályozása a Csemegi-kódexben
- 2.4. A frankhamisítási botrány Magyarországon
- 2.5. A pénzhamisítás hazai szabályozásának főbb jellemzői a XX. században
- 2.6. A pénzhamisítás nemzetközi szabályozásának első lépései – A Genfi Egyezmény

III. A pénzhamisítás szabályozása a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben

- 3.1. Elméleti alapvetés az elemzéshez
- 3.2. A pénzhamisítás törvényi tényállása
- 3.3. A pénzhamisítás tárgya
  - 3.3.1. A pénzhamisítás jogi tárgya
  - 3.3.2. A pénzhamisítás elkövetési tárgya
    - 3.3.2.1. Mi az a pénz?
    - 3.3.2.2. A pénz jogi fogalma
    - 3.3.2.3. Az törvényi tényállás alkalmazási körének kiterjesztése
    - 3.3.2.4. A pénz jogi fogalmának viszonyulása a közgazdasági meghatározásához

3.3.3. A pénzhamisítás elkövetési magatartásai

3.3.3.1. Az „utánzás”

3.3.3.2. A meghamisítása

3.3.3.3. A megszerzés, valamint a tranzitcselekmények

3.3.3.4. A forgalomba hozatal

3.3.3.5. Az előkészület – elhatárolás a pénzhamisítás elősegítése
bűncselekményétől

3.3.3.6. A kísérlet

3.3.3.7. Az elkövetési magatartások értékelése

3.4. A pénzhamisítás alanyai vonatkozásai

3.5. A pénzhamisítás privilegizált esete

3.6. A pénzhamisítás minősített esetei

3.7. A rendbeliség, a halmazat és az elhatárolások problematikája

3.7.1. A rendbeliség kérdése

3.7.2. Az elhatárolás problematikája

IV. A pénzhamisítás jogi szabályozásának európai uniós vonatkozásai

4.1. Az egységes védelem igénye

4.2. A büntetőjogon kívüli eszközök az euró védelmében

4.3. A büntetőjogi eszközök az euró védelmében

4.4. Az uniós joganyag átültetésének folyamata a magyar jogrendszerbe

V. A pénzhamisítás esetjogi oldala – avagy a pénzhamisítás a bírói gyakorlat tükrében

5.1. Az elkövetési tárgy megállapításának joggyakorlata (1986.312. BH, 1988.391. BH, 1999.198. BH)

5.2. Az elkövetési magatartás megállapításával kapcsolatos joggyakorlat (1986.312. BH, Bf. III.677/1984/4., 1991.138. BH, 1988.391. BH, 1994.173. BH ,)

5.3. Az alanyi oldallal kapcsolatos esetjog (1984.347. BH)

5.4. Rendbeliség, halmazat, elhatárolás joggyakorlati érdekességei (1988.390. BH, 1995.556.BH, 1986.312.BH)

VI. A Magyar Nemzeti Bank pénzhamisítás elleni küzdelmének főbb sarokpontjai

6.1. A jegybank hamisítás elleni stratégiájának három pillére

6.2. A bankjegyek védelmének „látható” elemei

VII. Összegzés, a tanulmány lezárása

Irodalomjegyzék: Felhasznált szakirodalmak jegyzéke

Felhasznált internetes segédanyagok jegyzéke

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

Hivatkozott eseti döntések jegyzéke

I. Bevezetés

1.1. Témafelvetés - a dolgozat alapjául szolgáló téma aktualitásának, valamint az alkalmazott módszerek rövid bemutatása

2008-ban a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kétpón a 17 éves vádlott két darab, általa korábban a szemétdombon talált, Deák Ferenc arcképével díszített 54.000,-Ft-os bankjeggyel fizetett az eladó idős férfinak három birkáért. Hogy mi ennek az egyszerű adásvételnek tűnő, vidéken akár hétköznapiinak számító esetnek a különlegessége? Az, hogy 54.000,- forintos címletű törvényes fizetőeszköz nincs Magyarországon!

A tanulmányom központi témája – az imént ismertetett extrém jogesetre figyelemmel is láthatóan - a pénzhamisítás deliktuma jogi szabályozásának aprólékos feldolgozása és bemutatása, valamint az ehhez kapcsolódó jogi, gyakorlati és technikai érdekességek feltárása.

Témaválasztásomat az a talán mindannyiunkban felmerülő kérdés indokolta, hogy mindennapi vásárlásunk alkalmával az a pénz, amivel fizetünk az élelmiszerért vagy munkába járás során az utazásért, vajon valódi-e, és ha nem az, honnan tudhatjuk meg, hogy hamis, utáncat, illetve milyen jogi következményekkel kell számolnunk annak használatáért. Természetesen ezen kérdések nem csak mint átlagembert, laikust érdekelnek, hanem végzett jogásként, igazságszolgáltatásban dolgozó szakemberként is kíváncsi érdeklődéssel állok e témakör előtt, így szakdolgozatom elsődleges céljaként az előbbi kérdéseknek a megválaszolása, e terület behatóbb megismerése tekinthető.

A tanulmányom elkészítéséhez elsősorban a gazdasági büntetőjogban jártas elméleti és gyakorlati jogászok jogi szakkönyveit, tanulmányait használtam, továbbá a hatályos jogszabályok rendelkezéseit és azok magyarázatát hívtam fel, de kiemelt helyet szántam az ezzel kapcsolatos esetjogi döntéseknek, bírósági határozatoknak, míg egyes fejezetek megírásában nagy segítséget jelentettek a különböző internetes források is.

1.2. A tanulmány szerkezeti felépítése

Tanulmányom témája – mint már utaltam rá - a pénzhamisítás bűncselekménye hazai jogi

szabályozásának és bírósági gyakorlatának részletesebb bemutatása, a bűncselekmény kialakulása, jogi megítélése, az európai és a hazai történetének, valamint a nemzetközi és az európai uniós szabályozási törekvéseknek lényegi ismertetése, kitekintve a pénzhamisítás elleni küzdelem nem jogi jellegű eszközeire is.

A tanulmány második fejezetében a pénzhamisítás deliktumának történeti megjelenéséről, a világtörténelem „színpadán befutott pályájáról”, hazai történelméről, a visszaszorítását célzó szabályozási koncepciókról, illetőleg az ellene való küzdelem nemzetközi szintű kibontakozásáról írtam.

A harmadik fejezetben nyert elhelyezést a pénzhamisítás bűncselekményének hatályos jogi szabályozása, a Btk. rendelkezéseinek alapos, valamennyi tényállási elemre kiterjedő ismertetése, különös figyelemmel az elkövetési tárgyra, valamint az elkövetési magatartásokra.

A negyedik fejezet az európai uniós jogi szabályozás lényegi jellemzőit, célkitűzéseit foglalja össze, e téren az egyes európai uniós jogforrások rövid bemutatásával, a magyar jogrendszerre gyakorolt hatásuk felvázolásával.

Az ötödik fejezet a pénzhamisítással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot ismerteti, az esetlegesen felmerülő jogi problémákat bírósági határozatok bemutatásán keresztül szemléltetve.

A hatodik fejezetben a pénzhamisítás elleni fellépés stratégiájára, valamint nem jogi vonatkozású eszközeire tértem ki a Magyar Nemzeti Bank mint központi jegybank által kibocsátott hivatalos kiadványok felhasználásával.

Az utolsó fejezet az első fejezetben felvetett kérdésre, problémára adott válasszal, illetőleg összegzéssel zárul.

II. A pénzhamisítás bűncselekményének és jogi szabályozásának történeti előzményei

2.1. A pénzhamisítás „életrajza” a világtörténelemben

Egy régi mondás szerint a pénz idősebb a pénzhamisításnál, de csak néhány perccel¹. Ezen frappáns mondat is jelzi számunkra, hogy a pénzhamisítás deliktuma lényegében egyidős a pénz feltalálásával². A pénzforgalom rendjét sértő bűncselekmények, s köztük első helyen a pénzhamisítás mint a mindenkori hatalom monetáris érdekeit veszélyeztető cselekmény tehát egyike a legősibb – mai szóhasználattal élve: gazdasági – bűncselekményeknek.³

Ókori leletek is bizonyítják, hogy már az asszírok idején hamisítottak fizetési eszközként használt kőtáblákat. Az ókori Hellaszban, Athénban Kr. e. VI. században Szolón a pénzhamisítás büntetést törvénybe iktatta, és a bűncselekmény elkövetőjét halálbüntetéssel sújtotta. Szintén az ókorra volt jellemző, hogy egyes uralkodók a nemesfémből készült pénzérméket a szavatolt súlyon alul verették avégett, hogy könnyebben szabaduljanak meg adósságaiktól. A Római Birodalomban a pénzhamisítás felségsértésnek minősült és ennek megfelelően büntetés, így deportálás vagy kivégzés járt érte. A római császárokra is jellemző volt ugyanakkor, hogy súlyon alul verettek pénzérméket az államkassza „kiegyenesítése” végett⁴.

A középkorban a pénzhamisítás mestersége fejlődésnek indult, a különféle pénzérmék könnyű másolhatósága révén egyre inkább elterjedt „szakmává” vált, a fizetőeszközökön megvalósuló manipulációk tárháza igen csak széles volt⁵. Sokan lenyomatokat készítettek a forgalomban lévő érmékről, és ezek segítségével tudtak hamis érméket előállítani. Érdekes történetként emelném ki, amikor I. Henrik angol király azért vágatta le 94 pénzverdében dolgozó munkásának a kezét, mert azok ezüst helyett cint keverték az érmékbe⁶.

Dante Isteni Színjáték című művében három pénzhamisító tűnik fel a pokolban, akik ezen bűnükért kegyetlen kínokat szenvednek el. Marco Polo idejében Kínában elterjedt volt a

---

¹Kussbach Erich: Nemzetközi és Európai Büntetőjog, Budapest, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, 2005, 196. o.

²Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: Az Európai büntetőjog kézikönyve, Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2008, 476. o.

³Kondorosi András: Gondolatok a pénzforgalom rendjét sértő bűncselekmények kapcsán, <http://jesz.ajk.elte.hu/kondorosi52.pdf> 1. o. 2015. 02. 28.

⁴Kussbach Erich: i. m. 196. o.

⁵Kondorosi András: i.m. 1. o.

⁶Kussbach Erich: i. m. 196. o.

papírpénz, amely szintén könnyen hamisítás tárgyává vált⁷. A büntetés ott is kivégzés volt, még hozzá az elkövetőt egész családjával együtt vitték a hóhér elé, teljes vagyonának elkobzása mellett.

A történelmi újkor sem hazudtolta meg magát a pénzhamisítás fortélyainak kifejllesztése terén. A háborúban elszegényedett uralkodók értéktelen pénzt verettek, így tudták kifizetni a zsoldos katonákat szolgálataikért. A gazdasági élet felvirágzása, a kereskedelem fellendülése, a pénzforgalom bővülése gyakran átmeneti pénzhiányokhoz vezetett, amely arra kényszerítette a kereskedőket, hogy pénzhamisítókkal hamis érméket veressenek. A pénzermék elértéktelenedése viszont arra készítette a pénzváltókat, hogy mérlegeken mérjék a pénz súlyát⁸.

A papírpénzek megjelenése Európában további problémák elé állította a gazdasági élet szereplőit. A XIX. században a papírbankók hamisítása annyira elterjedt volt a viszonylag súlyos büntetések ellenére is, hogy egy londoni banknak rövid időn belül csaknem 100.000 font hamis pénzt kellett beváltania⁹.

A pénzhamisítás története a XX. század zivataros éveiben sem ért véget, sőt egyre nagyobb kereteket öltött. Az első világháború után a német katonatisztek akarták Franciaországot elárasztani hamis ezerfrankosokkal, hogy bosszút álljanak a versailles-i békeszerződés súlyos következményeiért¹⁰. Hasonló frankhamisítási botrány pattant ki Magyarországon is, amely súlyos bel- és külpolitikai következményekkel járt a Bethlen kormányra nézve, és amelyben több magasabb szintű közjogi méltóság is részt vett, de erről részletesebben egy későbbi fejezetben számolok be.

A XX. század első negyedének pénzhamisítás terén jelentkező burjánzásai egy nemzetközi szintű egyezmény megkötésének szükségességét vonták maga után, mely egyezmény a pénzhamisítás elleni küzdelem, annak visszaszorítását célzó törekvések első nemzetközi jellegű összefogással járó lépése volt. Az 1929. évi április 20. napján kelt Genfi Egyezményről és annak lényegesebb szabályairól, célkitűzéseiről mint a pénzhamisítás elleni, több állam együttes fellépését jelentő harc kezdeti szakaszáról szintén egy későbbi fejezetben lesz kimerítő jelleggel szó.

---

⁷Kussbach Erich: i.m. 196. o.

⁸Kussbach Erich: i.m. 197. o.

⁹Kussbach Erich: i.m. 197. o.

¹⁰Kussbach Erich: i.m. 197. o.

2.2. A pénzhamisítás magyarországi történelme a XIX. század végéig

A pénzhamisítás deliktuma nem csak Európa más országaiban, hanem Magyarországon is a felségsértés egyik formája volt, hiszen a pénzkibocsátás privilégiumával kizárólag az uralkodó rendelkezett, így az a személy, aki pénzt hamis, hamisított pénzt hozott az országba, vagy vitt ki az országból, tetteivel a királyt megillető jogot, lényegében magát az uralkodót sértette¹¹.

Az Árpád-házi királyok uralkodása alatt a pénzhamisítás büntetése nem szerepelt még az akkori törvényekben, ennek oka talán a fejletlen, kezdetleges kereskedelmi viszonyok, illetőleg a hamisítás technikai nehézségei lehettek¹². Az első írott forrásnak Zsigmond király II. dekrétuma tekinthető, holott már Károly Róbert királyunk előírta, hogy „ha bárkinél, akár a városokban, vagy más helyeken, akár a kamarások vagy tisztjeik környezetében, akik az egy márkából verendő pénzdarabok számát szaporítják, bárhol olyan dénárokat kapnának, amelyek a kamara ez idei, tavali, harmad- és negyedévi dénárjainál könnyebbek, silányabb ötvözésűek... azok teljhatalmunknál fogva mint hamisítók bűnhődjenek.”¹³

Zsigmond érthetőbben fogalmazta meg a hivatkozott dekrétumában a pénzhamisításhoz fűződő álláspontját: „ egyébiránt, minthogy minden ország királyainak bizonyos kiváló előjognál fogva, szabad hatalmukban áll úgy arany- mint ezüstpénzt veretni: elég tisztességtelen és átkos dolognak tartjuk azt, hogy a vert pénz ugyanazon uralom alatt lévő területen ne legyen kellő forgalomban és használatban: de sokkal átkosabb még, ha azt körülmetszik, vagy súlyában megkönnyítik, avagy valami módon meghamisítják.”¹⁴

Werbőczy Tripartitum-a szerint is hűtlenségért feleltek „kik hamis pénzt vernek, vagy ilyent tudva és nyilván nagy mennyiségben használnak”. A következő évszázadok jogalkotásban is a pénzhamisítás mint uralkodóval szembeni hűtlenség volt kezelve, és még a XIX. század elején is az 1723. évi IX. törvénycikkre hivatkozva „felség-bántásnak” minősítették annak cselekményét, aki „hamis pénzt ver, vagy ötven forint feletti összeget – tudva a pénz hamisított voltáról – kiad.”¹⁵

Az 1843-as Deák Ferenc-féle törvényjavaslat a pénzhamisítást vagyon elleni bűncselekményként szabályozta. E javaslat minősítő körülményeket is tartalmazott, így „a

---

¹¹Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények, Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2000, 321. o.

¹²Tóth Mihály: i.m. 321. o.

¹³Tóth Mihály: i.m. 322. o.

¹⁴Tóth Mihály: i.m. 322. o.

¹⁵Tóth Mihály: i.m. 322. o.

beszámítás annál súlyosabb leend, a) minél nagyobb volt a készített hamis pénz összes mennyiségének névszerinti értéke, b) minél nagyobb volt a kiadott hamis pénznek mennyisége, c) minél nagyobb volt a meghamisított vagy kiadott pénznek valóságos és névszerinti értéke között a különbség, d) minél ügyesebben voltak a hamisításra szolgáló eszközök készítve, s minél inkább lehető volt azok által nagyban üzni a hamis pénzkészítést, e) minél nehezebb volt a hamis pénzt a valóditól megkülönböztetni.”¹⁶

Az 1853. évi osztrák Btk. a cselekményt külön fejezetben, az okiratok hamisítása után szabályozta, mondván, hogy a pénz hamisítása is hasonló érdeket sért, mint az okiratok valódiságához fűződő érdekek.¹⁷

2.3. A pénzhamisítás jogi szabályozása a Csemegi-kódexben

A Csemegi-kódex előkészítése során nagy hangsúlyt kapott a pénzforgalom és a vagyoni viszonyok biztonságának védelme mellett a hamisítás közhitelt, közrendet,¹⁸ valamint továbbra is a felségjogot sértő jellegének kiemelése¹⁹. Az 1878. évi V. törvény (azaz a Csemegi-kódex) önálló fejezetben szabályozta a pénzhamisítás büntetét.²⁰ A célzatos pénzhamisításon kívül büntette a forgalomba hozatalt és a hamis pénz ebből a célból történő megszerzését, a hamis pénz csalárd használatát, kiadását, valamint a jogosulatlan bankjegy-kibocsátást,²¹ továbbá szankcionálta a forgalomból kivont pénzre elkövetett pénzhamisítást is. Enyhébben rendelte büntetni a váltópénzre elkövetett hamisítást, egyben büntetőjogi felelősségre vonással járt a kísérleti stádium megvalósítása is. Differenciált a törvény abban a tekintetben is, hogy másképp büntette a valódi gyanánt szerzett pénz hamis jellegének felismerése utáni forgalomba hozatalt. A kiszabható büntetések skálája széles volt, három évig terjedő fegyházbüntetéstől a hivatalvesztés mellékbüntetésén keresztül a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztéséig terjedt.²²

2.4. A frankhamisítási botrány Magyarországon

---

¹⁶Tóth Mihály: i.m. 322. o.

¹⁷Tóth Mihály: i.m. 322. o.

¹⁸Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 477. o.

¹⁹Tóth Mihály: i.m. 322. o.

²⁰Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 477. o.

²¹Tóth Mihály: i.m. 322. o.

²²Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 477. o.

Visszaugorva egy alfejezet erejéig a pénzhamisítás történelmi vonatkozásaira, röviden ismertetném a két világháború közötti magyar történelem egyik leghírhedtebb, szervezett formát öltő, magas politikai méltóságokkal is összefüggésbe hozott kriminalisztikai eseményét.

Az 1920-as évek közepén lezajlott frankhamisítási ügy kapcsán Magyarországra komoly nemzetközi figyelem vetült.²³ Az ún. „frankhamisítási botrány” egészen pontosan 1925. december végén robbant ki. A Térképészeti Intézet műszaki igazgatója, Gerő László által irányított hamisítók csoportja az illegális bankjegynyomással egyrészt a Trianonért felelős Franciaország gazdaságát akarta nehéz helyzetbe hozni, másrészt ebből kívánta támogatni a magyar revizionista politikát. Az akciót Gerő László vezette, míg az akció részleteit Windischgrätz Lajos szervezte meg. A Németországból behozott papírból 1924 és 1925 között mintegy 30 ezer hamis ezres bankót nyomtak. Az előállítás után már csak a terjesztés helyét, valamint módját kellett kifundálniuk. Mivel a frankhamisítók Hollandiát találták az egyik legkockázatmentesebb országnak, ezért a tesztelésre vállalkozó Jankovich Arisztid ezredest odaküldték. Annak ellenére, hogy a Posta-takarékpénztár igazgatója a hamisításban résztvevőket a bankjegy rossz minősége miatt óva intette azok felhasználásától, a diplomáciai menlevéllel rendelkező Jankovich mégis elutazott.²⁴

A hamis ezerfrankosokkal felpakolt futár azonban már 1925. december 14-én, az első beváltás alkalmával lebukott. A hágai rendőrség letartóztatta, és a poggyászában megtalálta az ott lapuló rengeteg hamis pénzt.²⁵ A holland hatóságok Jankovich vallomása alapján – amely szerint a hamis pénzt hivatalos magyar személyektől kapta – érintkezésbe léptek a francia rendőrséggel, amely 1925. december 28-án detektíveket küldött Magyarországra, s követelte a magyar kormánytól is a nyomozás megkezdését.²⁶ Miután a holland hatóságok felvették a kapcsolatot francia kollégáikkal, a francia hírügynökség néhány napon belül szétkürtölte a hírt Európában is. Bethlen István miniszterelnök hiába remélte, hogy a pénzhamisítás Magyarország belügye marad, a frankhamisítási história nemzetközi botrányá nőtte ki magát.²⁷

A vizsgálat eredményeképp 1926. január 4-én letartóztatták a hamisításban való részvétel

---

²³National Geographic: A frankhamisítási botrány, http://www.ng.hu/Civilizacio/2007/12/A_franksamisitasi_botranyn 2015. 03. 15.

²⁴National Geographic: i.m.

²⁵National Geographic: i.m.

²⁶Demeter Zsuzsanna: Pénzhamisítók karikatúrákon, <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/83-04/ch08.html> 2015. 03. 15.

²⁷National Geographic: i.m.

gyanúja miatt Windischgrätz Lajos herceget, két nappal később pedig Nádosy Imre országos főkapitányt, és ugyancsak őrizetbe vették Windischgrätz személyi titkárát, Rába Dezsőt.²⁸

A nyomozás során előkerült dokumentumok nyilvánvalóvá tették, hogy előkelő körök és a kormányhoz közelálló személyek is tudomással bírtak a hamisításról. A hamis bankókat a Térképészeti Intézet alagsorában nyomták, (az intézet vezetője gróf Teleki Pál volt). Mindez lehetőséget adott az ellenzéki politikusoknak, hogy koncentrált támadást indítsanak – esetleges kormányra kerülés reményében, a nagyhatalmak támogatásában bízva – a kormány és Bethlen István személye ellen. A botrány rövid időn belül a legmagasabb köröket is elérte; az ügy kapcsán még Bethlen István személyes felelőssége is felmerült. Míg a miniszterelnököt egy 25 tagú vizsgálóbizottság tisztázta a vádak alól, a Budapesti Királyi Büntetőtörvényszék elé citált 24 vádlottat szabadságvesztésre ítélték²⁹. A nagy érdeklődést kiváltó törvényszéki tárgyalásokat 1926 májusában tartották, amelynek során több közéleti személyiséget is kihallgattak. A perben május 26-án hirdettek ítéletet: Windischgrätz Lajos herceget és Nádosy Imre főkapitányt 4 évi, a többi vádlottat 4 hónaptól 1 évig tartó fogházbüntetésre ítélték. (A herceg és a volt főkapitány 1928 tavaszán kormányzói kegyelemben részesült.).³⁰

Ezzel szemben a baloldal és a legitimista politikusok hangsúlyozták, hogy a politikai felelősség szempontjából elsősorban gróf Bethlen Istvánt és kormányát tartják bűnösnek, ezért a kormány lemondását követelték.³¹

2.5. A pénzhamisítás hazai szabályozásának főbb jellemzői a XX. században

A Csemegi-kódex időtálló, magas jogi színvonalú rendelkezései a XX. század elején kiegészültek a pénzhamisítás elnyomásáról szóló, hazánkban 1933-ban ratifikált nemzetközi szerződés egyes szabályaival, ekkor került felvételre a Kódexbe a meghatározott országban történő érvényességre utaló jelzés hamisításának tilalma is.³²

Az 1961. évi V. törvény tartalmi szempontból fenntartotta a korábbi szabályozási szerkezetet, pusztán formai jellegű változásokat eszközölt, az 1978. évi IV. törvény külön bűncselekménykénné nyilvánította a hamis pénz kiadását, az értelmező rendelkezések, így

---

²⁸Demeter Zsuzsanna: i.m.

²⁹National Geographic: i.m.

³⁰Demeter Zsuzsanna: i.m.

³¹National Geographic: i.m.

³²Tóth Mihály: i.m. 322. o.

a pénz fogalmának kifejtését pedig a Btké-ra bízta.³³ Az európai uniós elvárásokat ültette be a törvénykönyvünkbe a 2001. évi CXXI. törvény, de módosította azt a 2003. évi CXXX. törvény, valamint a 2005. évi XCI. törvény is, szem előtt tartva az uniós jognak való megfelelést.³⁴ Utóbbi jogi folyamat közelebbi ismertetéséről egy későbbi fejezetben lesz szó.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény, a hatályos Btk. pénzhamisítással kapcsolatos rendelkezéseit a későbbiekben fejtem ki, de előzetesen annyit meg kell említeni, hogy a pénzhamisítás bűncselekményének előfordulása az ezredfordulóra hatalmas méreteket öltött, tíz év alatt néhány tucatról több ezerre nőtt, ami leginkább a technikai fejlődés, lehetőségek bővülésével hozható közvetlen összefüggésbe.

Szemléltetésképpen álljon itt néhány statisztikai adat: a pénzhamisítás száma az 1991. évi 142-ről 1999-re majdnem elérte a 3000-et (2833 elkövetés), majd hazánk Európai Unió csatlakozását követően, 2006-ban tetőzött (3413 elkövetés). Habár ezt követően némi visszaesés volt tapasztalható, 2010-ben azonban az előző évhez képest 12 %-os növekedés volt ismét tapasztalható (a 2009. évi 1748 elkövetésről 1970-re).³⁵

2.6. A pénzhamisítás nemzetközi szabályozásának első lépései – A Genfi Egyezmény

Már korábban utaltam rá, hogy a pénzhamisítás elleni nemzetközi küzdelemben az első jelentős állomás az 1929. év április hó 20. napján elfogadott Genfi Egyezmény és Jegyzőkönyv volt, amely a pénzhamisítás visszaszorítását, leküzdését tűzte ki céljaul, egyben szolgálta az addig különböző nemzeti szabályozások egységesítését a hatékonyabb fellépés reményében³⁶.

Az egyezmény 3. cikke a következő cselekmények büntetendővé nyilvánítását, köztörvényes bűncselekményként való minősítését írta elő a megkötésében részes államoknak: 1. pénz készítésére vagy megváltoztatására irányuló csalárd cselekmény, az eredmény elérésére szolgáló eszköz jellegére tekintet nélkül; 2. hamis pénz csalárd módon történő forgalomba hozatala; 3. azon cselekmények, amely a hamis pénz forgalomba hozását, az országba való behozatalát, átvételét, megszerzését szolgálják, tudván azt, hogy a pénz hamis; 4. ezen felsorolt bűncselekménynek kísérlete, azokban való szándékos részesség; 5.

---

³³Tóth Mihály: i.m. 323. o.

³⁴Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 478. o.

³⁵Kondorosi András: i.m. 2. o.

³⁶Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 476. o.

azok a cselekmények, amelyek olyan eszközök vagy tárgyak készítésére, átvételére vagy megszerzésére irányulnak, amelyek alkalmasak hamis pénz előállítására vagy megváltoztatására.³⁷

Az egyezmény azonos védelemben részesítette a külföldi és a hazai pénzt is, továbbá tartalmazta azt is, hogy a visszaeső fokozott büntetőjogi felelősségre vonását ismerő országok a külföldi ítéleteket a visszaesés szempontjából ismerjék el. Végezetül előírta az egyezmény azt is, hogy az aláíró államokban egy központi hivatalt kell felállítani, mely a pénzhamisítás elleni fellépés terén az országok közötti együttműködést könnyíti.³⁸ Ezen rendelkezés számított előzményéül az Európai Unió keretein belül létrehozott központi hivatal, az Europol felállításának.

---

³⁷Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 476. o.

³⁸Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 477. o.

III. A pénzhamisítás szabályozása a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben

3.1. Elméleti alapvetés az elemzéshez

A pénzhamisítás törvényi tényállásának elemzéséhez elengedhetetlen annak a módszertannak az ismertetése, amellyel a tényállást kívánom bemutatni, megismerhetővé tenni mindenki számára.

Első lépésként a törvényi tényállás jogi, majd elkövetési tárgyát ismertetem, utóbbi körében a pénz fogalmának behatóbb felvázolásával. Ezt követően fejtem ki az elkövetési magatartásokat, majd szót ejtek a célzatról, a bűnösségi alakzatokról, végezetül pedig a minősítő körülményekről.

3.2. A pénzhamisítás törvényi tényállása

A Btk. 389. §-a a következőképpen rendelkezik a pénzhamisításról:

„(1) Aki

a) pénzt forgalomba hozatal céljából utánoz vagy meghamisít,

b) hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hozatal céljából megszerez, az ország területére behoz, onnan kivisz, azon átszállít,

c) hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hoz,

büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzhamisítást

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékű pénzre vagy

b) bűnszövetségben

követik el.

(3) Aki pénzhamisításra irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő

szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki valódiként jogszerűen szerzett hamis vagy meghamisított, kisebb vagy azt el nem érő értékű pénzt forgalomba hoz.

(5) E § alkalmazásában

a) pénz: a törvényes fizetőeszköznek minősülő, vagy jogszabály, az európai uniós jogi aktus vagy a pénzkibocsátásra jogosult intézmény hivatalos közleménye alapján a jövőben, meghatározott időponttól annak minősülő bankjegy és érme, továbbá a forgalomból kivont bankjegy és érme, ha annak törvényes fizetőeszközzé történő beváltására jogszabály vagy az európai uniós jogi aktusa alapján a kivont bankjegyet, illetve érmét kibocsátó állam nemzeti bankja köteles, vagy arra kötelezettséget vállalt,

b) a bankjeggyel azonos megítélés alá esik a sorozatban kibocsátott, nyomdai úton előállított értékpapír, feltéve, hogy az átruházását jogszabály vagy az értékpapírra rávezetett nyilatkozat nem korlátozza vagy zárja ki,

c) pénz utánzásának kell tekinteni a forgalomból kivont pénz olyan megváltoztatását is, hogy az forgalomban levő pénz látszatát keltse,

d) pénz meghamisításának kell tekinteni olyan jelzés alkalmazását vagy eltávolítását is, amely annak megjelölésére szolgál, hogy a pénz csak meghatározott országban érvényes, illetve a pénz nemesfém tartalmának csökkentését is.

(6) A külföldi pénz és értékpapír a belföldivel azonos védelemben részesül.”

3.3. A pénzhamisítás tárgya

3.3.1. A pénzhamisítás jogi tárgya

A pénzhamisításnak jogi tárgya a pénz- és értékforgalom rendje, a pénzgazdálkodás biztonsága, továbbá a kibocsátott, illetve a jövőben, meghatározott időponttól törvényes pénzbe, közelebről annak valóságába és értékébe vetett közbizalom megőrzése, megóvása. E felfogás lényegében a bűncselekménynek közösségi jogi tárgyát ismeri el, ugyanis ezen cselekmény közvetlenül a pénzforgalmat, követetten a pénzgazdálkodást, az állam gazdasági érdekeit támadja³⁹, de a pénzhamisítás gyakran individuális érdekeket is

---

³⁹Dr. Molnár Gábor: Gazdasági bűncselekmények, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2009, 450. o.

veszélyeztethet vagy sérthet. Utóbbi megállapítás oka, hogy e cselekmény az esetek nagy részében a forgalomba hozatal révén, így a hamis pénzzel történő fizetést elfogadó sértettekkel szemben vagyoni kárt is okoz. A pénzhamisító tevékenysége révén tehát nemcsak az állampolgároknak a pénz valódiságába vetett bizalma rendülhet meg, hanem annak bizony sok esetben pénztárcájuk is kárát látja.⁴⁰

A jogtárgy ezen felfogása egyébként a forgalomba hozatallal kárt okozó csalás ítéletbeli mellőzését is megalapozhatja, ugyanakkor a csalás bűnhalmazatban való felhívása mellett is lehet érveket találni.⁴¹

3.3.2. *A pénzhamisítás elkövetési tárgya*

3.3.2.1. Mi az a pénz?

Mit is értünk pénz alatt? A közgazdasági és a büntetőjogi pénzfogalom lényegesen eltér egymástól⁴². Közgazdasági értelemben vizsgálva a pénz fogalmát, két elméletet kell segítségül hívni. A konvenció-elmélet a pénz fejlődését ragadja meg, amelyet akként ábrázol: közvetlen termékcseré, árupénz, nemesfém-pénz, papírpénz, elektronikus pénz. A funkcionális irányzat szerint a pénz az, ami betölti a következő funkciókat: értékmérő, elszámolási egység funkció, forgalmi eszköz funkció, illetőleg felhalmozási és fizetési eszköz funkció, regionális- és világpénz szerep. A pénzelmélet különböző pénzmennyiség kategóriákat is kidolgozott: jegybankpénz, készpénz, számlapénz.⁴³

3.3.2.2. A pénz jogi fogalma

A bűncselekmény elsődleges elkövetési tárgya alapvetően maga a forgalomban lévő (vagy a jövőben törvényes fizetőeszközként forgalomba kerülő) pénz. Előbbi meghatározás inkább csak a meghamisítás magatartás kapcsán állja meg a helyét, a pénz bizonyos esetekben nem elkövetési tárgya, hanem eredménye (produktuma) a bűncselekménynek, az utánzás

---

⁴⁰Kondorosi András: i.m. 2. o.

⁴¹Kondorosi András: i.m. 3. o.

⁴²Dr. Polt Péter: Új Btk. kommentár 7. kötet, Budapest, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó, 2013, 193. o.

⁴³Dr. Polt Péter: i.m. 194. o.

cselekményénél ugyanis egy korábban nem létező pénzt hozunk létre.⁴⁴

A pénz fogalmát 2013. július 1. napjáig nem a büntető törvénykönyv (1978. évi IV. törvény-régi Btk.), hanem egy alacsonyabb szintű jogszabály, a régi Btk. hatályba léptetéséről rendelkező törvényerejű rendelet, az ún. Btké. határozta meg. Az új Btk., a 2012. évi C. törvény a jogirodalom nézete szerint így kialakult problematikát viszont kiküszöböli azzal, hogy a pénz fogalmát közvetlenül a pénzhamisítás tényállásához kapcsolt értelmező rendelkezés határozza meg [Btk. 389. § (5) bekezdés a) pont].⁴⁵

Az értelmező rendelkezések jogforrási áthelyezésén túl az új Btk. az elkövetési tárgy vonatkozásában újításokat is tartalmaz azzal, hogy amíg a Btké. „fém- vagy papírpénz és bankjegy”-ről szól, addig az új szabályozás már „bankjegy vagy érme”-t említ. A fém pénz és az érme kategória a köznapi felfogás szerint tartalmilag azonos fogalmakat fed, így a módosításnak gyakorlati jelentősége nincs. A papírpénz szó elhagyása kapcsán pedig elmondható, hogy korábban a közgazdaságtan ugyan különbséget tett bankjegy és papírpénz között, de ez a megkülönböztetés azonban napjainkra megszűnt, a kettő fogalom szinonimnak tekinthető.⁴⁶

Az értelmező rendelkezés szerint pénz a törvényes fizetőeszköznek minősülő, vagy jogszabály, az európai uniós jogi aktus vagy a pénzkibocsátásra jogosult intézmény hivatalos közleménye alapján a jövőben, meghatározott időponttól annak minősülő bankjegy és érme, továbbá a forgalomból kivont bankjegy és érme, ha annak törvényes fizetőeszközzé történő beváltására jogszabály vagy az európai uniós jogi aktusa alapján a kivont bankjegyet, illetve érmét kibocsátó állam nemzeti bankja köteles, vagy arra kötelezettséget vállalt.

A pénz tehát függetlenül attól, hogy törvényes fizetőeszköz, vagy már nincs forgalomban, illetve még nincs forgalomban, büntetőjogi védelemben részesül. A forgalomból kivont pénz kapcsán a Btk. tartalmaz egy megszorító rendelkezést, miszerint akkor minősül csak büntetőjogi értelemben pénznek, ha annak törvényes fizetőeszközzé történő beváltására jogszabály vagy az európai uniós jogi aktusa alapján a kivont bankjegyet, illetve érmét kibocsátó állam nemzeti bankja köteles, vagy arra kötelezettséget vállalt (például a német márka euro-ra történő beváltását korlátlan ideig vállalta a német jegybank). Ennek hiányában is megvalósulhat azonban a pénzhamisítás, ha az elkövető olyan, forgalomból már kivont pénzt hamisít meg, amelynek eredményeképpen a létrejövő hamis pénz forgalomban lévő

---

⁴⁴Kondorosi András: i.m. 3. o.

⁴⁵Kondorosi András: i.m. 3. o.

⁴⁶Kondorosi András: i.m. 3. o.

pénz látszatát kelti.⁴⁷

Elhagyta továbbá a jogalkotó azt a kitételt, amely szerint „külföldi pénz alatt az eurót is érteni kell” [Btké. 24. § (3) bekezdés 2. mondat]. Az Európai Unió hivatalos fizetőeszköze ugyanis ilyen kikötés hiányában is a pénz fogalma alá vonható az új szabály szerint. Éppen ezért nem teljesen érthető az a módosítás, amely az új Btk. 389. § (5) bekezdés a) pontjának pénz-fogalmában a „az európai unió jogi aktusát” is külön nevesíti a jogszabályi rendelkezés mellett, ezáltal olyan látszatot keltve, mintha a magyar jogban közvetlen hatállyal és alkalmazhatósággal bíró közösségi jogi normák ne lennének jogszabálynak tekinthetőek.⁴⁸

A fenti módosításokról megállapítható, hogy a korábbi pénz-fogalom kapcsán csak egyszerűbb módosításokról van szó. Ebből okszerűen következik az is, hogy a jogalkotó helyesnek tekinti a korábbiakban a joggyakorlatban az elkövetési tárgy kapcsán kialakult nézeteket is, azaz töretlen az ítélkezési gyakorlat abban a kérdésben, hogy milyen ismérveknek kell megfelelnie a pénzhamisítás elkövetési tárgyának.⁴⁹

3.3.2.3. Az törvényi tényállás alkalmazási körének kiterjesztése

A bankjeggyel azonos megítélés alá esik a sorozatban kibocsátott, nyomdai úton előállított értékpapír, feltéve, hogy az átruházását jogszabály vagy az értékpapírra vezetett nyilatkozat nem korlátozza vagy zárja ki. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:565. § (1) bekezdése értelmében, ha valaki írásban, nem elektronikus formában vagy elektronikus formában rögzített és értékpapírszámlán nyilvántartott (dematerializált) módon egyoldalúan kötelezettséget vállal arra, hogy ő maga vagy a nyilatkozatában megjelölt más személy a nyilatkozatban rögzített jog gyakorlását a nyilatkozatban meghatározott feltételek szerint az okirat vagy az értékpapírszámla által jogosultként igazolt személy részére biztosítja, vagy az okiratban, illetve az elektronikus úton rögzített nyilatkozat szerinti szolgáltatást az okirat vagy az értékpapírszámla által jogosultként igazolt személy részére teljesíti, az okirat, illetve a nyilatkozatot rögzítő elektronikus jelsorozat értékpapírnak minősül. A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény kimondja, hogy az értékpapír – a kibocsátó – döntése alapján előállítható nyomdai úton okiratként vagy dematerializált értékpapírként. Az értékpapírok köréből tehát kizárólag csak materializált formában

---

⁴⁷Dr. Polt Péter: i.m.197. o.

⁴⁸Kondorosi András: i.m. 4. o.

⁴⁹Kondorosi András: i.m. 4. o.

előállítottakra követhető el a bűncselekmény.

Az állam által kibocsátott értékpapírok minden további feltétel nélkül pénznek tekintendők, az egyéb értékpapírok csak akkor, ha forgalmuk szabad, azaz átruházásukat sem jogszabály, sem az értékpapíron feltüntetett nyilatkozat nem zárja ki vagy nem korlátozza. Az állam által kibocsátott értékpapírnak minősül a kötvény, a kincstárjegy, a kárpótlási jegy.⁵⁰ Egyéb, a törvényi tényállás alkalmazása szempontjából szóba jöhető értékpapír pedig a letéti jegy, a befektetési jegy, a részvény, a vagyonjegy, a közraktári jegy és a csekk.⁵¹

3.3.2.4. A pénz jogi fogalmának viszonyulása a közgazdasági meghatározásához

Összefoglalva az előbbieket megállapítható, hogy büntetőjogi értelemben vett pénznek tekinthető bármely állam törvényes fizetőeszköze, valamint a sorozatban kibocsátott, nyomdai úton előállított értékpapír, függetlenül a kibocsátás helyétől és attól, hogy forgalomba került-e, vagy már kivonták a forgalomból. A pénz jogi fogalma tehát részben tágabb a közgazdasági értelemben vett fogalmánál (azáltal, hogy bizonyos értékpapírok is ebe a körbe vonhatók), részben szűkebb annál (a nem materiális elemeket ugyanis nem tartalmazza).⁵²

3.3.3. A pénzhamisítás elkövetési magatartásai

A pénzhamisítás elkövetési magatartásainak valamennyi fordulata a „valódi pénz” utánzásával vagy meghamisításával létrehozott „hamis pénz” vonatkozásában valósulhat meg. Éppen ezért a pénzhamisítás tényállása nem terjeszthető ki a pénzhez hasonló, a pénzfizetéssel kapcsolatos megtévesztésre alkalmas dolgokra, mint például az álpénzre.⁵³

A pénzhamisításnak három elkövetési magatartását szabályozza a Btk., amelyből az első kettő célzatos: utánoz vagy meghamisít, valamint megszerez, az ország területére behoz, onnan kivisz, azon átszállít. A harmadik fordulat pedig lényegében maga a célzat megvalósulása: hamis vagy meghamisított pénz forgalomba hozatala.

---

⁵⁰Dr. Molnár Gábor: i.m. 452. o.

⁵¹Dr. Molnár Gábor: i.m. 453. o.

⁵²Dr. Polt Péter: i.m. 199. o.

⁵³Kondorosi András: i.m. 5. o.

3.3.3.1. Az „utánzás”

A pénz utánzásán a forgalomban lévő (illetve forgalomban még nem lévő, vagy már kivont) pénzről bármilyen technikai vagy egyéb megoldással történő másolat készítését kell érteni. Köznyelvi értelemben ez lényegében egy eredeti minta hasonmásának létrehozását jelenti.⁵⁴ Ennek a magatartásnak a produktuma a hamis pénz, amely a forgalomban lévő valódi pénz látszatát kelti, az eredetihez hasonló új példány jön létre. Az utánzás módszere, valamint a létrejött hamis pénz minősége a bírói gyakorlat alapján közömbös.⁵⁵

A forgalomba hozatal céljából történő utánzás más anyagok, tárgyak olyan jellegű átalakítása, megváltoztatása, melynek során az elkövető arra törekszik, hogy az átalakított, megváltoztatott tárgy valamely forgalomban lévő fizetési eszköz megjelenési formáját vegye fel, méghozzá azért, hogy azt valódi pénzként használhassa, mások előtt pénzként tüntethesse fel. A bűncselekmény megítélése szempontjából nem az a lényeges, hogy a produktum milyen, hogyan sikerült az utánzás, hanem az, hogy az elkövető valóban arra törekedett-e, hogy más tárgyból „pénzt” állítson elő pénzként történő felhasználás végett.⁵⁶

A törvény értelmező rendelkezése kiterjeszti az utánzás fogalmát a forgalomból kivont pénz olyan megváltoztatására is, hogy az forgalomban lévő pénz látszatát keltse. A valójában nem létező pénz, címlet forgalmazási célú előállítását legfeljebb csalás – nem büntetendő – előkészületének minősíthető.⁵⁷

3.3.3.2. A meghamisítás

A pénz meghamisítása már meglévő valódi pénz bármilyen módon történő megváltoztatását jelenti, pénzként funkcionáló példány manipulálása,⁵⁸ amelynek eredményeként a létrejövő új pénz forgalomban lévő valódi vagy nagyobb értékű valódi pénznek látszik.⁵⁹ Ebben az esetben tehát új példány létrehozására nem kerül sor. A forgalomban lévő pénz

---

⁵⁴Dr. Tóth Mihály: Gazdasági bűncselekmények az alakuló gyakorlatban, ELTE Jogi Továbbképző Intézet Dr. Hársfalvi Rezső, 298. o.

⁵⁵Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: Büntetőjog II. Különös Rész a 2012. évi C. törvény alapján, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2013, 693. o.

⁵⁶Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 694. o.

⁵⁷Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 694. o.

⁵⁸Dr. Tóth Mihály: i.m. 298. o.

⁵⁹Dr. Polt Péter: i.m. 201. o.

meghamisítása a valódi, érvényes pénzen történő minden olyan változtatás, amikor az elkövető a valóditól eltérőt állít elő ugyanabból a pénzből.⁶⁰

Az értelmező rendelkezés kiterjeszti a meghamisítás fogalmi körét akként, hogy a pénz meghamisításának kell tekinteni az olyan jelzés alkalmazását vagy eltávolítását is, amely annak jelölésére szolgál, hogy a pénz csak meghatározott országban érvényes, illetve a pénz nemesfém tartalmának csökkentését is. A meghamisítás módja egyébként itt is irreleváns, a megtévesztésre alkalmasság fokának a büntetés kiszabásánál van jelentősége.

3.3.3.3. A megszerzés, valamint a tranzitcselekmények

A hamis vagy hamisított pénz forgalomba hozatal végett történő megszerzése, az ország területére történő behozatala, onnan való kivitele, illetve az azon történő átszállítás közös lényegi jellemzője a birtokba vétel, a birtoklás.⁶¹

A megszerzés végleges célú birtokba vételt jelent, nem csak jogügylet révén, hanem a jogosulatlan hozzájutás is ide vonható. A megszerzéskor az elkövetőnek tisztában kell lennie a pénz hamis, meghamisított voltaival. Közömbös, hogy a meghamisítás, utánzás milyen célból történt, a megszerzésnél fennálló tudatállapot a mérvadó. Aki tehát nem forgalomba hozatal céljából készített hamis pénzt szerez meg abból a célból, hogy forgalomba hozza, szintén elköveti ezen bűncselekményt. A szerzés módja, jogcíme ugyancsak közömbös. Ha az elkövető tisztában van a megszerzéskor a pénz hamis voltaival, mégis megszerzi azt célzatosan, akkor jóhiszemősége kizárható. Ugyanakkor jelentősége van a megszerzéskor fennálló jóhiszemőség vizsgálatának is, ugyanis a jóhiszemű szerzés esetében a forgalomba hozatal korlátlan enyhítési lehetőséget von maga után a törvény alapján. Szintén nincs jelentősége a büntetőjogi felelősségre vonásnál annak, hogy az a személy, akitől a hamis vagy meghamisított pénzt megszerzik, tudott-e a pénz hamis vagy hamisított voltáról. Meg kell jegyezni végezetül, hogy hamis fizetőeszköz megtalálása nem esik a megszerzés fogalmi körébe.⁶²

A behozatal, kivitel, átszállítás is tipikusan birtoklással valósul meg, de történhet fizikai birtoklás nélkül is (pl.: postai küldeményről való rendelkezés útján), ez esetben közvetett

---

⁶⁰Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 694. o.

⁶¹Dr. Polt Péter: i.m. 202. o.

⁶²Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 694. o.

tettesség valósulhat meg.⁶³

3.3.3.4. A forgalomba hozatal

A forgalomba hozatal célzat nélküli magatartás. Értendő alatta a hamis pénzzel való fizetés, annak átadása, ajándékozása és minden olyan hozzáférhetővé tétel, amely révén más a pénzt felhasználja.⁶⁴ Ez a magatartás szolgál lényegében célként a már korábban kifejtett fordulatok számára.

3.3.3.5. Az előkészület – elhatárolás a pénzhamisítás elősegítése bűncselekményétől

A törvény büntetni rendeli tárgyi súlyára tekintettel a bűncselekmény előkészületét is. Ennek a szabálynak a lefektetése a Genfi Egyezmény azon törekvéséhez köthető, mely szerint büntetni kell a pénz meghamisítására, utánzására alkalmas eszközök előállítását, megszerzését.⁶⁵ A professzionális pénzhamisítás elengedhetetlen feltétele ugyanis ezen eszközök, berendezések beszerzése.

Az előkészület általános törvényi fogalmából kiindulva ez is célzatos magatartás, ez az elhatárolási szempont a szintén előkészületi jellegű önálló, ún. sui generis tényállástól, a pénzhamisítás elősegítésétől.⁶⁶

Megfigyelhető, hogy a pénzhamisítás elősegítése körében meghatározott valamennyi cselekmény ugyanis – a tárgyi oldalt tekintve – megfeleltethető a pénzhamisítás előkészülete elkövetési magatartásainak.⁶⁷ Akár a pénzhamisításhoz szükséges anyag, berendezés, számítástechnikai program átadásáról, tartásáról, forgalomba hozataláról, stb. van is szó, valamennyi ilyen és hasonló cselekmény belefér abba a kategóriába, hogy ha valaki „a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja”. Ebből következően minden pénzhamisítást elősegítő cselekmény szükségképpen megfelel a pénzhamisítás előkészülete objektív oldalának is, különbség a szubjektív oldalon található. A pénzhamisítás elősegítése ugyanis eshetőleges szándékkal, pénzhamisítási célzat nélkül is

---

⁶³Dr. Polt Péter: i.m. 202. o.

⁶⁴Dr. Polt Péter: i.m. 202. o.

⁶⁵Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 695. o.

⁶⁶Dr. Polt Péter: i.m. 202. o.

⁶⁷Kondorosi András: i.m. 9. o.

elkövethető, míg az előkészület – fogalmának megfelelően – szükségképpen egyenes szándékot, célzatot tételez fel. Így amennyiben a büntetőeljárásban bizonyítható a pénzhamisítási célzat, ám az elkövető magatartása még nem lépett a kísérlet szakaszába, pénzhamisítás előkészülete megállapításának van helye. Ellenkező esetben – azaz ha a célzat nem nyer bizonyítást – kvázi maradékselekményként a pénzhamisítás elősegítésének megállapítása jöhet szóba.⁶⁸

3.3.3.6. A kísérlet

A bűncselekmény kísérlete csak szűk körben fordul elő. Ilyen a hamisítás vagy utánzás megkezdése, továbbá közvetlenül a hamis vagy meghamisított pénz megszerzése, illetve forgalomba hozatal végett tanúsított cselekmények értendők. A meghamisítással, vagy az átadás-átvétellel a bűncselekmény befejezetté válik. A forgalomba hozatal céljából történő utánzás vagy hamisítás esetén a bűncselekmény befejezetté válik. Ezért ha az elkövető utóbb ezen szándékától eláll, netán meg is semmisíti a hamisítványokat, nem értékelhető önkéntes elállásként,⁶⁹ csak a büntetés kiszabásánál lehet ennek a ténynek jelentősége.

3.3.3.7. Az elkövetési magatartások értékelése

A klasszikus felfogás a pénzhamisítás utánzással vagy meghamisítással, megszerzéssel, illetve forgalomba hozatallal elkövethető alakzatai egymáshoz való viszonya kapcsán az, hogy a – forgalomba hozatali célzatú – utánzás vagy meghamisítás, valamint megszerzés mint elsődleges fordulat megvalósulása az, amit elsődlegesen vizsgálni kell a büntetőeljárás során, a forgalomba hozatal pedig mindaddig nem jut önálló jelentőséghez, amíg az utánzás, a meghamisítás vagy a megszerzés miatt a megalapozott gyanú fennáll. A forgalomba hozatal mint szubszidiárius fordulat tehát olyan esetekben kerülhet megállapítása, amennyiben előbbiek valamilyen okból nem. Elképzelhető például, hogy az elsődleges fordulatok valamelyikének megállapíthatóságához szükséges forgalomba hozatali célzat nem nyer bizonyítást az eljárásban. Ilyenkor – amennyiben az elkövető a hamis/meghamisított pénzt forgalomba hozta – a bűncselekmény forgalomba hozatallal elkövethető fordulata lép előtérbe. Ha például az elkövető vallomása szerint csupán találta a

---

⁶⁸Kondorosi András: i.m. 10. o.

⁶⁹Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 695. o.

hamis pénzt, a célzatos készítés vagy birtokba jutásra törekvés hiányában csak a forgalomba hozatal releváns büntetőjogi szempontból. Ugyanez lehet a helyzet azokban az esetekben, amikor a készítésre vagy birtokba jutásra ugyan forgalomba hozatali céllal került sor, az utánzásos/meghamisításos/megszerzéses fordulat büntethetősége azonban már elévült. Ha azonban az akár évekkel később bekövetkezett forgalomba hozatal az elévülési szabályok szerint még üldözhető, szintén a forgalomba hozatallal megvalósuló fordulat állapítandó meg. Ennek indoka az, hogy a pénzhamisítás nem tartozik az ún. állapot-bűncselekmények körébe, így a jogalkotó e bűncselekmény kapcsán tisztán az utánzást/meghamisítást/megszerzést, s nem a jogellenes birtokban tartást rendeli büntetni.⁷⁰

Hangsúlyozandó, hogy az elsődleges fordulatok megállapíthatósága esetén a forgalomba hozatal külön bűncselekményként sosem értékelhető (természetesen azon esetekben, ha ugyanaz a személy a készítő/megszerző, mint aki a pénzt forgalomba hozza). Ennek indoka az a jogirodalmi álláspont, amely szerint „a halmazat látszólagosságának magyarázata az, hogy ha már egyszer a készítés vagy szerzés kapcsán értékeltük a forgalmazás célzatát, akkor ugyanazt a körülményt halmazatban elkövetési magatartásként még egyszer nem szabad értékelni”. Az azonban az eseti döntésekből leszűrhető, hogy az ítélkezési gyakorlat a hamisításon felül a hamis pénzt forgalomba is hozó elkövető ez utóbbi cselekményét súlyosító körülményként értékeli.⁷¹

3.4. A pénzhamisítás alanyai vonatkozásai

A pénzhamisítás alanya tettesként bárki lehet, miként a társtettesesség sem kizárt.⁷² A bűncselekmény szándékos cselekmény, az első két elkövetési fordulat esetében a célzatra tekintettel kizárólag egyenes szándékkal valósítható meg. A forgalomba hozatallal megvalósuló fordulat eshetőleg szándékkal is elkövethető.⁷³

3.5. A pénzhamisítás privilegizált esete

A hatályos Btk. bár már nem tartalmazza – európai uniós jogi norma által meghatározott

---

⁷⁰Kondorosi András: i.m. 6. o.

⁷¹Kondorosi András: i.m. 6. o.

⁷²Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 695. o.

⁷³Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 696. o.

szabályozási igények okán - a hamis pénz kiadása elnevezésű, ún. sui generis bűncselekményt, jelenleg is enyhébben értékelendő, ha az elkövető valódikiént szerzi meg a hamis vagy meghamisított pénzt, vagyis amikor a szerzés pillanatában tévedésben van⁷⁴ (vagy ahogy korábban fogalmaztam: jóhiszemű). A törvény vonatkozó rendelkezése szerint korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki valódikiént jogszerűen szerzett hamis vagy meghamisított, kisebb vagy azt el nem érő értékű pénzt forgalomba hoz.

Ebben az esetkörben két konjunktív feltételnek kell fennállnia. Az egyik, hogy a hamis vagy meghamisított pénz megszerzője azt valódikiént, illetve hamisítatlan gyanánt, másrésztől jogszerűen, törvényes jogcímen szerzi meg. Ténybeli tévedésben van az elkövető, nem tudja, hogy az általa birtokba vett pénz nem valódi, illetve nem hamisítatlan, ezt csak később ismeri fel, és ennek tudatában hozza azt forgalomba. Megjegyezendő, hogy a találás nem tekinthető jogszerű szerzőmódnak.⁷⁵ Szintén nem jogszerű szerzés, ha valaki bűncselekmény útján jut a hamis vagy meghamisított pénz birtokába.⁷⁶

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy ez a privilegizált eset, a büntetés korlátlan enyhítésének lehetősége csak az 500.000,- forintot meg nem haladó értékű pénzre vonatkozik, ezen összeghatár felett a pénzforgalom biztonsága érdekében fokozottabb büntetőjogi védelem indokolt. Nem értékelhető az elvárhatóság (mint a bűnösség lényegi eleme) hiányaként a nagyobb összeget kitevő hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hozatala, hiszen az elkövető tisztában van ennek fokozott veszélyességével, ezért a törvény a jövőben csak bizonyos körben, értékhatárhoz kötötten (kisebb vagy azt el nem érő értékű pénzre) a büntetés korlátlan enyhítésre ad lehetőséget.⁷⁷

A fentiekén túl a jogalkalmazó szemszögéből megállapítható, hogy a bűncselekmény e fordulatának megállapítása gyakran eljárási akadályba ütközik. Ennek oka, hogy az esetek többségében „magányos” elkövetőről van szó, aki megpróbál a hamis vagy meghamisított pénzzel fizetni. Miután a fizetőhelyen megállapítják, hogy a pénz nem valódi vagy hamisítatlan, a nyomozó hatóság sokszor csak a terhelt vallomására tud támaszkodni. Ő természetesen azt fogja közölni, hogy még a fizetés alkalmával sem volt tisztában a pénz hamis voltával, így ténybeli tévedése miatt büntetőjogi felelőssége kizárt.⁷⁸

A jobb gyakorlati alkalmazhatóság érdekében egyes álláspontok szerint megfontolandóbb lenne a jogalkotó részéről a pénzhamisítás forgalomba hozatallal megvalósuló (tehát nem

---

⁷⁴Dr. Polt Péter. i.m. 204. o.

⁷⁵Dr. Polt Péter: i.m. 204. o.

⁷⁶Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 696. o.

⁷⁷Dr. Polt Péter: i.m. 205. o.

⁷⁸Kondorosi András: i.m. 8. o.

célzatos) fordulata kapcsán annak gondatlan alakzatának törvénybe emelése, hogy ezáltal a pénz hamis voltáról gondatlanságból nem tudó személyek cselekményének társadalmi veszélyessége is büntetőjogi értékelést nyerhessen és a pénzhamisítás visszaszorítása hatékonyabb legyen. Legalább akkora társadalmi érdek fűződik ugyanis annak elkerüléséhez, hogy (akár) gondatlanságból hamis pénzzel fizetők, majd e fizetést elfogadók közreműködése révén hamis bankjegyek/érmék kerüljenek a pénzforgalomba. A gondatlan elkövetés bizonyítására ugyanakkor csak szakértő bevonásával volna szabad lehetőséget biztosítani. A nyomozó hatóságoknak tehát szakvéleményt kellene ilyen esetekben beszerezniük abban a vonatkozásban, hogy az adott hamisítvány mennyire volt tökéletes, amelyből egy általános elvárhatóságra nézve lehetne következtetést levonni (azaz egy átlagember rájönne-e, hogy hamis pénzzel van dolga). A büntetőbíróság ezután e szakvélemény birtokában dönthetne abban a kérdésben, hogy a hanyag gondatlanság alapjául szolgáló elvárhatóság alapján az elkövető büntetőjogi felelőssége megállapítható-e. Természetesen, ha a szakértő a hamisítványról azt állapítja meg, hogy a hamisítvány olyan jól sikerült, hogy arról nemcsak egy átlagember, hanem adott esetben még egy szakember sem tudná „puszta kézzel” megmondani, hogy hamis (például mert profi pénzhamisítók készítették), az elkövető büntetőjogi felelőssége – vétlensége okán – már a tőle elvárhatóság vizsgálata nélkül is kizárható lenne.⁷⁹

3.6. A pénzhamisítás minősített esetei

A bűncselekmény kapcsán két minősített esetet szabályoz a törvény. Az egyik, ha a pénzhamisítást bünszövetségben követik el. Bünszövetségről akkor beszélünk, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bünszervezet.

A másik minősített eset az, ha a pénzhamisítást különösen nagy, vagy azt meghaladó értékre követik el. Ez lényegében az 50.000.001,- forint feletti értékre elkövetett magatartásokat szankcionálja.

3.7. A rendbeliség, a halmazat és az elhatárolások problematikája

---

⁷⁹Kondorosi András: i.m. 8. o.

3.7.1. A rendbeliség kérdése

Le kell szögezni az elején, hogy a hamisítványok száma a rendbeliséget nem befolyásolja, maximum az érték szerinti minősítésnél juthat szerephez. Emiatt az azonos alkalommal több hamisítványra elkövetett bűncselekmény – bármely fordulat megvalósulása esetén – természetes egységként értékelendő. Az is természetes egység, ha az elkövető egyszerre több különböző pénznemet hamisít, ilyenkor az értékhatárt a hamisított pénzek forintba átszámolt összege alapján állapítjuk meg. Az elkövetési érték számításánál az elkövetés és az elbírálás idején számított árfolyam közül a kedvezőbbet kell figyelembe venni.⁸⁰

A bűncselekmény elkövetési fordulatainak eltérő időben történő tanúsítása a folytatólágosság szabályai szerint eredményezheti a folytatólágos bűncselekmény megállapítását, így ha az elkövető a hamis pénz forgalomba hozatalát egységes akarat-elhatározással rövid időn belül több cselekménnyel valósítja meg különböző személyek irányában, folytatólágosan elkövetett bűncselekmény állapítható meg. A forgalomba hozatal nem jelenti az elkövetés folyamatos jellegét.⁸¹

Ugyanazon pénz vonatkozásában az első két elkövetési fordulat tanúsítása kizárja egymást. Ha azonban a hamis pénz forgalmazásával foglalkozó elkövető a hamisítványok egy részét megszerzi, másik részét maga állítja elő, a szerzés és az előállítás nem olvad egymásba. Ilyenkor szintén folytatólágosan elkövetett bűncselekmény megállapítására kerül sor.⁸²

Akár az első, akár a második fordulat megvalósítása esetén a forgalomba hozatal tanúsítása a minősítés körében nem állapítható meg, büntetlen utó-cselekményként kell értékelni, melynek a büntetés kiszabásánál lehet jelentősége.⁸³

3.7.2. Az elhatárolás problematikája

A pénzhamisítás elhatárolási kérdéseinél kiemelt helyet kap a csalás bűncselekményétől való megkülönböztetés, leginkább itt jelentkezhetnek értelmezési problémák a gyakorlatban.

---

⁸⁰Dr. Polt Péter: i.m. 205. o.

⁸¹Dr. Polt Péter: i.m. 205. o.

⁸²Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 696. o.

⁸³Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 697. o.

A hamis pénz forgalomba hozatala ugyanis egy csalárd, megtévesztő jellegű magatartás. Így amennyiben mind a csalás, mind a pénzhamisítás tényállási elemei maradéktalanul megvalósulnak, a lex specialiti derogat generali jogalkalmazási elv alapján a speciálisnak minősülő pénzhamisítás állapítandó meg.

Amennyiben a bűncselekmény tárgya nem felel meg a pénz fogalmával szemben támasztott követelményeknek (például nem létező címletű pénz forgalomba hozatala), a cselekmény alkalmas lehet még a csalás, esetleg a hamis magánokirat felhasználásának megállapítására.⁸⁴ A pénzhamisítás csalástól történő elhatárolásának szempontjai későbbiekben az V. fejezetben is terítékre kerülnek eseti döntések bemutatása révén.

---

⁸⁴Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: i.m. 697. o.

IV. A pénzhamisítás jogi szabályozásának európai uniós vonatkozásai

4.1. Az egységes védelem igénye

Az Európai Unió belüli közös valuta – az euró – megteremtése az Unió belüli monetáris unió egyik alappillére. Ez a célkitűzés viszont együtt járt az egységes védelmének kialakítása iránti igénnyel, ugyanis az euró széleskörű bevezetésének köszönhetően ki van téve a pénzhamisítás veszélyének. Az euró hivatalos pénznemként történő bevezetése óta a nemzetközi pénzhamisító szervezetek elsődleges célpontjává vált mint az Unióban, mind a harmadik államokban. Ezért a Tanács – amely az Európai Unió legjelentősebb jogalkotó fóruma - a bevezetés tárgyában hozott rendeletében is nyomatékosította, hogy meg kell teremteni a bevezetendő közös új valuta fokozott védelmét a hamisítókkal szemben.⁸⁵ Erre két eszközcsoport állt rendelkezésre a törvényhozó testület számára: a büntetőjogon kívüli eszközök, valamint a büntetőjogi eszközök.

4.2. A büntetőjogon kívüli eszközök az euró védelmében

E körben a legjelentősebb uniós jogforrás a Tanács 1338/2001/EK rendelete az Euró pénzhamisítás elleni védelméhez szükséges intézkedésekről, valamint a Tanács 1339/2001/EK rendelete, amely az előbb említett rendelet hatályának azon tagállamokra történő kiterjesztéséről szól, amelyek nem vezették be az eurót egységes fizetőeszközként. Ezen kötelező érvényű, közvetlenül hatályos és alkalmazandó jogi aktusok elsősorban technikai jellegű biztonsági intézkedések bevezetését írták elő a tagállamoknak, például a bankjegyek forgalomba hozatalára vonatkozó megfelelő biztonsági intézkedések bevezetése, hamis bankjegyekre és érmékre vonatkozó műszaki és statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, valamint az Európai Központi Bank átadása.⁸⁶

A rendelethez kapcsolódik a PERICLES program is, amelynek célja az euró védelmében részt vevő személyek felkészültségének biztosítása érdekében információ és munkavállalói csereprogramok szervezésének lehetővé tétele, műszaki és tudományos képzések

---

⁸⁵Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 478. o.

⁸⁶Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 478. o.

támogatása.⁸⁷

Végezetül megemlíteném a Tanács 2001. december 6-i határozatát, amely a feltehetően hamis bankjegyek és érmék szakértői elemzésére vonatkozóan tartalmaz rendelkezéseket.⁸⁸

4.3. A büntetőjogi eszközök az euró védelmében

A büntetőjogi eszközök közül általánosságban kiemelném a büntető anyagi és eljárási jog egységesítését legmegfelelőbbben szolgáló, az Unió harmadik pillérében (Rendőri és Igazságügyi Együttműködés) alkalmazott jogi aktust, a kerethatározatot, amely a jogi természeténél fogva – hasonlóan az első pillérben használatos közösségi jogforráshoz, az irányelvhez - nem közvetlenül hatályos a tagállamokban, így részükről olyan rendelkezések meghozatala szükséges egy meghatározott időtartamon belül, amelyek megfelelnek a kerethatározat tartalmának.

A 2000/383/IB. sz. kerethatározat volt az első kezdeményezés e tárgykörben, amely előírja a tagállamok számára a pénzhamisítás védelmében megszületett Genfi Egyezményhez való csatlakozás kötelezettségét. A tagállamok nagy része már a kerethatározat elfogadásakor ratifikálta az egyezményt, 2003-ig pedig valamennyi tagállam átültette azt a nemzeti jogába. Magyarország – mint már korábban erről szó esett - 1929-ben írta alá ezt a nemzetközi dokumentumot, és 1933-ban ültette át a belső jogába.⁸⁹

A kerethatározat által előírt rendelkezéseket a következőképpen csoportosíthatjuk: 1. a pénzhamisítás általános fogalma kereteinek kiszélesítése; 2. új tényállás beiktatása; 3. elkövetési tárgy fogalmának bővítése; 4. szankciók meghatározása; 5. nemzeti bíróságok joghatóságának kiterjesztése az elkövetőkkel szemben való eljárásra állampolgárság és az elkövetés helyre tekintet nélkül; 6. jogi személyek felelősségre vonásának megteremtése.⁹⁰

A kerethatározat kitér a pénzhamisítás elkövetési magatartásaira, amelyeket kötelezően büntetendővé kell tenni a nemzeti jogokban is. Az elkövetési magatartások négy csoportba sorolhatók: a) a pénz csalárd módon történő előállítás vagy megváltoztatása; b) hamis vagy meghamisított pénz csalárd forgalomba hozatala; c) hamis vagy meghamisított pénz behozatala, kivitele, átvitele, elfogadása és megszerzése azzal a céllal és tudattal, hogy

---

⁸⁷Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 479. o.

⁸⁸Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 479. o.

⁸⁹Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 479. o.

⁹⁰Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 479. o.

forgalomba hozzák a nem valódi pénzt; d) tárgyak, számítógépes programok vagy más, hamisításra alkalmas eszközök vagy hologramok csalárd készítése, elfogadása, megszerzése, birtoklása.⁹¹

A kerethatározat másik sajátossága volt, hogy a büntetendővé tette a jövőben bevezetésre kerülő pénz hamisítását is, ám bár ezt a védelmet nem csak az euró vonatkozásában, hanem valamennyi törvényes fizetőeszköz tekintetében rendelte biztosítani. Előírta továbbá a Genfi Egyezményhez hasonlóan a kísérlet büntetendőségét is.⁹²

A jogi személyek felelősségre vonása kapcsán a kerethatározat olyan szankciókat határozott meg, mint a közbeszerzésből való kizárás, kereskedelmi tevékenység ideiglenes vagy végleges kizárása, bírói felügyelet, bíró által elrendelt megszüntetés.⁹³

A Tanács 2001 decemberében újabb kerethatározatot hozott (2001/888/IB), amely az előbb ismertetett határozatot egészítette ki. Ennek legfontosabb újítása az volt, hogy a visszaesői minőséget egy másik tagállamban hozott ítélet alapján is meg kell állapítani, ha az elítélés a 2000/383/IB. sz. kerethatározatban meghatározott pénzhamisítás miatt történt.⁹⁴

4.4. Az uniós joganyag átültetésének folyamata a magyar jogrendszerbe

Magyarország 2004-es uniós csatlakozása jogharmonizációs kötelezettséget rótt a törvényhozóra a pénzhamisítással kapcsolatos büntetőjogi rendelkezések egységesítésének területén is.

A magyar jogalkotó a jogi személyek felelősségre vonásának alapját a pénzhamisítás elkövetéséért a 2000/383/IB. sz. kerethatározat által megkívánt tartalommal a 2001. évi CIV. törvény megalkotásával teremtette meg, amellyel egy teljesen új intézkedési nem került bevezetésre az akkor hatályos Btk. szankció rendszerébe.⁹⁵

A 2001-es Btk. Novella /2001. évi CXXI. törvény/ teljesítette legnagyobb részt a kerethatározatból eredő jogalkotási kötelezettségeinket azzal, hogy kiterjesztette a pénzhamisítás fogalmát új elkövetési magatartásokkal, „pénzhamisítás elősegítése” címmel új tényállást alkotott, továbbá módosított a pénz fogalmának meghatározásán is.⁹⁶ Ekkor

---

⁹¹Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 480. o.

⁹²Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 480. o.

⁹³Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 480. o.

⁹⁴Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 481. o.

⁹⁵Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 481. o.

⁹⁶Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 482. o.

került bele a Btk-ba /az 1978. évi IV. törvénybe/ új elkövetési magatartásként az „országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz” fordulat, amely korábban a pénzhamisítás előkészületeként volt szankcionálandó a forgalomba hozatali célzat fennforgása esetén. Szintén a Novella ültette bele a törvényi tényállásba a forgalomba hozatalt mint célzatot, amely lényegében az uniós jogban megfogalmazott „csalárdságot” jelenti, a megtévesztési szándékot a pénz felhasználása körében.⁹⁷

2002. április 1. napja előtt csak a forgalomban lévő pénzre lehetett elkövetni a pénzhamisítást. A 2001-es Novella – szem előtt tartva a kerethatározat e körben lefektetett igényét - hatályon kívül helyezte ezt a rendelkezést, ezzel megteremtve az alapját annak, hogy a jövőben bevezetendő törvényes fizetőeszköz vonatkozásában is diszpozíciószerű a cselekmény.⁹⁸ A pénzhamisítás elősegítése mint új, sui generis jellegű bűncselekmény pedig az előkészület körébe a célzat hiánya miatt nem megállapítható magatartások büntetendővé tételét irányozta elő.

Szintén e törvénymódosítás eredményezte a pénzhamisítás minősített és privilegizált eseteinek rendezését, a gyakorlat számára egyértelmű tételét, valamint a szankciók egységes megállapítását 8 évi szabadságvesztésben valamennyi elkövetési magatartás tekintetében, természetesen eleget téve ezzel is az európai kívánalomnak.⁹⁹

A következő jogalkotásbeli lépés a 2003. évi CXXX. törvény volt, amely a pénz utánzása mint elkövetési magatartás értelmezési körének hatályát terjesztette ki a forgalomból kivont pénzre is.¹⁰⁰

A 2005. évi XCI. törvény a pénz büntetőjogi fogalma alá vonta – a Btké. módosításán keresztül - a forgalomból kivont bankjegyet és érmét is, ha annak törvényes fizetőeszközként történő beváltására a kivont bankjegyet és érmét kibocsátó állam nemzeti bankja jogszabály alapján köteles.¹⁰¹

Nem maradhatott ki az uniós joghoz való igazodás folyamatából a szabálysértési joganyag sem, hiszen az uniós jogtárgyak védelmének biztosítása a teljes jogrendszer kötelessége. Mindez a 2007. évi XXVII. törvénnyel következett be, amely megteremtette az összhangot az uniós joggal, így a Tanács 2004/2182 /EK rendeletével azzal, hogy az akkor hatályos Szabálysértésekről szóló törvény (Sztv.) szankcionálni rendelte az engedélyhez kötött utánzatok vonatkozásában kifejtett elkövetési

---

⁹⁷Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 482. o.

⁹⁸Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 484. o.

⁹⁹Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 486. o.

¹⁰⁰Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 483. o.

¹⁰¹Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 485. o.

magatartásokat.¹⁰²

---

¹⁰²Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: i.m. 487. o.

V. A pénzhamisítás esetjogi oldala – avagy a pénzhamisítás a bírói gyakorlat tükrében

5.1. Az elkövetési tárgy megállapításának joggyakorlata (1986.312. BH, 1988.391. BH, 1999.198. BH)

A tanulmányom 3.3.2. pontjában már részletesen kifejtettem, hogy mit ért a büntetőjog „pénz” alatt, mi minősülhet a jogszabályi rendelkezései értelmében a pénzhamisítás elkövetési tárgyának. A gyakorlatban viszont nem mindig egyértelmű, hogy egy adott cselekmény kapcsán pénzhamisítással állunk-e szemben, vagy azzal látszólagos alaki halmazban álló cselekménnyel, és nem egy esetben az elkövetési tárgy meghatározása okozhat e körben problémát. Ennek szemléltetésére alább néhány jogesetet ismertetek részletesebben, bár a teljesség igénye nélkül, míg több eseti döntésre csak a jogi indokolása erejéig hivatkozom.

A Legfelsőbb Bíróság (továbbiakban: LB) 1986.312. számú BH-jának történeti tényállása szerint a vádlott rendszeresen játszott ún. pénznyerő automatákon, amelyek forgalomban levő fém 10 forintos érmével voltak működtethetők. Az automaták bedobó nyílása minden olyan tárgyat befogadott, amely átmérőjénél, vastagságánál fogva - pár tizedmilliméter eltéréssel - a résnek megfelelt. A gép a bedobott tárgyak súlyát nem mérte, a megfelelő átmérőjű és vastagságú tárgy a gépet működésbe hozta. Ezt a játékosok hamar felfedezték, és több ízben is előfordult, hogy a játék során a 10 forintos érmét „helyettesítő” tárgyakat használtak. A vádlott ennek lehetőségét felismerve elhatározta, hogy hasonló korongokat készít, és azok felhasználásával próbál nyereséghez jutni. Az apja lakatos műhelyében összesen 2850 darab olyan fémkorongot készített, melynek súlya, vastagsága és átmérője megfelelt a fém tízforintos érme hasonló tulajdonságainak, és azokból összesen 2041 darabot használt fel a játék során. Ezáltal az üzemeltetőnek összesen 20 410 forint kárt okozott.

A bíróságnak az adott eset elbírálása során azt a lényegi kérdést kellett megvizsgálnia, hogy a cselekmény tekinthető-e forgalomban levő pénz utánzásának. A forgalomba hozatal céljából történő utánzás a bíróság e jogesetben rögzített értelmezése szerint más anyagok, tárgyak olyan átalakítása, megváltoztatása, melynek során az elkövető arra törekszik, hogy az átalakított, megváltoztatott tárgy valamely forgalomban levő pénzegység megjelenési formáját vegye fel, mégpedig azért, hogy azt valódi pénzként használhassa, mindenki más előtt pénzként tüntethesse fel. A cselekmény megítélése szempontjából nem az a lényeges, hogy az utánzás hogyan „sikerült”, a létrehozott „termék” mennyire tökéletes, hanem az, hogy az elkövető valóban arra törekedett-e, hogy más tárgyból „pénzt” állítson elő,

mégpedig pénzként felhasználás végett. Mivel az adott ügyben a terhelt nem törekedett arra, hogy az általa létrehozott fémkorongok pénznek látszódjanak, a forgalomban levő pénzérme átmérőjét, vastagságát és súlyát utánozta csupán, de az ekként létrehozott végtermék senkiben sem kelthette pénz érzetét, továbbá a szándéka is az volt, hogy a pénznyerő automatát működésbe hozza, a „pénz utánzásának” mint elkövetési magatartásnak hiányában nem volt minősíthető a cselekmény pénzhamisítás büntettének. A vádlott cselekménye viszont mindenben magán viselte a csalás törvényi ismérveit, így annak megállapítására került sor.

Az előbbi esettől eltérően pénzhamisítás büntettét állapította meg a bíróság a következő két cselekmény kapcsán. A Legfelsőbb Bíróság 1988.391. számú határozatának tényállása szerint a vádlott a piacon egy lengyel férfitől egy pár sportcipőt kívánt vásárolni 450 forint vételár ellenében. A vádlott elővett egy hamis 500 forintos bankjegyet, amely fénymásológépen, offset papíron készült 500 forintos bankjegyutánczat volt, a valódi bankjegytől színben eltértek, a fekete-fehér fénymásolatok a megtévesztésre alig voltak alkalmasak. A vádlott ugyanakkor kifejezetten külföldi állampolgár révén akarta forgalomba hozni a hamis bankjegyeket, aki nyilvánvalóan kevésbé ismeri a forgalomban levő magyar bankjegyeket, s egy ténylegesen letárgyalt adásvétel ellenértékeként adta át a hamis 500 forintot, amiből következik, hogy szó sem volt tréfálkozásról.

A bíróság indokolása szerint az kétségtelen, hogy a hamis bankjegy megtévesztésre alig volt alkalmas, de a megtévesztés reális lehetősége fennáll, minthogy a cselekmény sértettje, a lengyel állampolgár egyedül nem is tudott döntené a bankjegy hamis volta tekintetében, társát kérdezte meg erről.

A 1999.198. számú BH történeti tényállása szerint a terhelt a postahivatalban prospektusokat szerzett be, amelyek az új 10 000 forintos bankjegyet mutatták be. A prospektusok a bankjegyről offset nyomással készített másolatot is tartalmaztak. A vádlott ebből az ismertetőből kivágta a bankjegymintákat, majd azok első és hátsó részét összeragasztotta. Ilyen módon 3 db 10 000 forintos bankjegyutánczatot készített, amivel felkereste a sértettet, majd az előbbi módon elkészített utánczatokból 3 darabot átadott a részére, hogy azzal a tartozását rendezze. A védelem érvelése az ügyben arra irányult, hogy az átadott bankjegy utánczatok primitív példányok voltak. Ezzel szemben – hasonlóan az előző esethez - a bíróság kifejtette, hogy a pénz hamisságának minimális feltétele az utánczás kapcsán is csak annyi, hogy az valamely állam pénzeszközének és meghatározott címletének tűnjön, a hamisítás minősége, a megtévesztésre alkalmasság foka a bűncselekmény minősítése szempontjából közömbös. Az ítélezési gyakorlat ezen kritériumának a terhelt által készített bankjegyutánczat megfelelt, ekként cselekménye a pénzhamisítás

megállapítását vonta maga után.

Hasonló érvelést fejtett ki a LB a 1994.173. számú BH-ban is, amelyben szintén rámutatott arra, hogy az utánczott produktum minősége közömbös, a megtévesztés reális lehetőségének van jogilag jelentősége a pénzhamisítás megállapítása körében.

5.2. Az elkövetési magatartás megállapításával kapcsolatos joggyakorlat (1986.312. BH, Bf. III.677/1984/4., 1991.138. BH, 1988.391. BH, 1994.173. BH,)

A pénzhamisítás elkövetési magatartásairól a korábbiakban már külön alfejezetben foglalkoztam. Míg akkor csak a jogszabályi rendelkezéseket elemzését végeztem el, most néhány bírói döntéssel színesíteném az arról eddig kialakult képet.

Az utánczás mint elkövetési cselekmény kapcsán az előbbi alfejezetben is részletezett jogesetben (1986.312. BH) a legfőbb bírói szerv azt a jogi iránymutatást adta, miszerint az utánczás alatt más anyagok, tárgyak olyan átalakítását, megváltoztatását kell érteni, amelynek során az elkövető arra törekszik, hogy az átalakított, megváltoztatott tárgy valamely forgalomban levő pénzegység megjelenési formáját vegye fel, mégpedig azért, hogy azt valódi pénzként felhasználhassa, mások előtt pénzként tüntethesse fel. A cselekmény megítélése szempontjából tehát nem az a lényeges, hogy az utánczás produktuma milyen minőségű, hanem az, hogy az elkövető valóban arra törekedett-e, hogy más tárgyból „pénzt” állítson elő pénzként felhasználás végett. Ha hiányzik ezen elkövetői szándék, nem állapítható meg az „utánczás” sem, és „pénz utánczásának” hiányában nem állapítható meg a pénzhamisítás büntette, helyette csalás miatt vonható felelősségre az elkövető.

A Legfelsőbb Bíróság a Bf.III.677/1984/4. számú eseti döntésében nem osztotta a megyei bíróság azon álláspontját, amely szerint a bankjegy másolaton a „minta” felirat jelezte, hogy fizetésre nem használható, továbbá a nyomat hátoldala fehér volt. A legfőbb bírói szerv álláspontja szerint az utánczatnak az eredetihez csak annyira kell hasonlítani, hogy annak használatával a tévedésbe ejtés lehetőségének valószínűsége fennálljon, így az utánczás ebben az esetben is megvalósult. A LB a 1984.482. számú BH-jában pedig azt mondta ki, hogy a hamis bankjegy megtévesztésre alkalmasságának foka nem a bűnösség megállapítása, hanem a büntetés kiszabása szempontjából van jelentősége.

A megszerzés mint elkövetési magatartás kapcsán ki kell emelni a 1991.138 számú BH-t, amely jogi indokolása értelmében a hamis fizetőeszköz találása a pénzhamisítás szempontjából nem esik a forgalomba hozatal céljából való „megszerzés” fogalma alá, csak

a forgalomba hozatal céljából tudottan hamis pénz megszerzése valósítja meg a bűncselekmény elkövetését. A „találás” mint a megszerzés nem célzott módja¹⁰³ ugyanakkor az eset körülményei függvényében nem zárja ki a pénzhamisítás miatti felelősségre vonást akkor, ha a terhelt a birtokba vétel után felismerte a talált bankjegy hamis voltát, és ezt követően azt forgalomba hozta. Ebben az esetben viszont már a forgalomba hozatallal megvalósuló fordulat miatt felel az elkövető, és nem a megszerzés fordulata miatt.

A forgalomba hozatallal megvalósuló pénzhamisítás befejezett büntettét állapította meg a bíróság a szintén korábban hivatkozott 1988.391. számú BH-ban azzal, hogy az elkövető a megtévesztésre alig alkalmas hamis 500,- forintost ellenérték fejében átadta a külföldi állampolgárságú sértettnek, aki egyedül nem is tudott dönteni a bankjegy hamis volta tekintetében. Bár a hamisítvány rövid időn belüli felismerése okán felmerülhet a cselekmény kísérleti stádiumban való megrekedése is, és ennek következményeként az alkalmatlan kísérlet megállapítása, a bíróság a fenti indokokra tekintettel a megtévesztés reális lehetőségével együtt járó forgalomba hozatal befejezett alakzata mellett tört pálcát.

Ugyancsak a hamis pénz forgalomba hozatalával elkövetett pénzhamisítás állapítható meg, amikor a fénymásoló gépen, nem forgalomba hozatal céljából készített, megtévesztésre alkalmas hamis bankjegyet átadja a másik vádlottnak, illetőleg elajándékozta harmadik személy részére (BH. 1994.173.). A hivatkozott esetben az I. r. vádlott a II. r. vádlottal színes fénymásológépen először különböző dolgokat kezdett el másolni, majd pedig úgy döntöttek, hogy megkísérlik bankjegyek utánzását is. Az I. r. vádlott evégett édesanyjától kért egy 5000 forintos címletű bankjegyet, s e bankjegy másolását kísérelték meg. Az első másolatok elkészítése során azokat nem találták megfelelő minőségűnek, ezt követően azonban sikerült 2 db - általuk elfogadhatónak tartott - másolatot előállítaniuk. A pénzt eredeti nagyságban, hagyományos fénymásoló papírra másolták. Ezután a vádlottak a másolatokon megosztottak. Az I. r. vádlott néhány nap múlva egy ismerőse részére annak születésnapja alkalmából átnyújtotta az 5000 forintos másolatot azzal, hogy iganak belőle az egészségére. A megajándékozott a vádlottak távozását követően győződött csak meg arról, hogy a számára átadott pénz hamis.

A II. r. vádlott a birtokában maradt másik hamis 5000 forintos bankjegyet a pénztárcájában helyezte el, ahonnan azt a munkatársa, a III. r. vádlott valódi pénzként jogtalanul eltulajdonította. A III. r. vádlott a hamisított pénz megszerzését követően annak hamis voltát felismerte, amelyet a helyi bank fiókjánál bemutatott, és a felismerése ott megerősítést nyert.

---

¹⁰³Dr. Molnár Gábor: i.m. 459. o.

Ennek ismeretében és ezt közölve adta át az a IV. r. vádlottnak, ő pedig további vádlottaknak. Többször próbáltak fizetni vele, de az eladók gyanúsak találták, és nem fogadták el.

A Btk-ban meghatározott pénzhamisítás büntette törvényi tényállásában szereplő, s ezáltal megkívánt tényállási elem a forgalomba hozatal. Ennek elkövetési magatartása pedig az ítélezési gyakorlat értelmében a hamis pénzzel történő fizetés, annak elajándékozása, hozzáférhetővé tétele, illetve átadása. Az I. r. vádlottnak az a tevékenysége tehát, hogy a meghamisított pénzek egyikét vádlott-társának, a másikat pedig ismerősének átadta, kimeríti a forgalomba hozatal tényállási elemét,¹⁰⁴ és mivel nem volt állapítható az eljárásban, hogy a bankjegyek másolása már eleve forgalomba hozatal céljából történt a részéről, e fordulat alapján történt meg a felelősségre vonása.

5.3. Az alanyi oldallal kapcsolatos esetjog (1984.347. BH)

A Legfelsőbb Bíróság 1984-ben hozott 347. számú határozatának tényállása szerint a határőr I. r. vádlott szolgálatának teljesítése közben az expressz vonaton mintegy 130 db 100 USA-dolláros bankjegyet talált, amelyek síknyomással készített hamisítványok voltak. A hamis külföldi fizetőeszközökből a II. r. vádlottnak először 1 db, majd azt követően 22 db bankjegyet adott át értékesítés végett. Azok közül a II. r. vádlott 3 db-ot értékesített, a többit pedig a IV. r. vádlottnak átadta. Az I. r. vádlott a nála maradt bankjegyeket ugyancsak átadta a IV. r. vádlottnak. Később a hamis bankjegyek értékesítésébe bekapcsolódott a III. r. vádlott is, és 105 db hamis 100 dollárost a IV. r. vádlottól értékesítés végett átvett. Az értékesítés megkísérlése közben tetten érték. Valamennyi vádlott tudta, hogy a 100 USA-dollárosok hamisak.

Az első fokon eljáró katonai bíróság a vádlottak pénzhamisítási cselekményét társtettesként elkövetettnek minősítette. A legfőbb bírói fórum ugyanakkor rámutatott arra, hogy az irányadó tényállásból nyilvánvaló, hogy a vádlottak nem egymással közösen, hanem önállóan valósították meg a bűncselekményt, ezért mint önálló tettesek követték el a forgalomba hozatali fordulattal megvalósuló pénzhamisítás büntettét.

5.4. Rendbeliség, halmazat, elhatárolás joggyakorlati érdekességei (1988.390. BH, 1995.556. BH, 1986.312. BH)

---

¹⁰⁴Dr. Molnár Gábor: i.m. 461. o.

Arról már az előbbieken is szót ejtettem, hogy a hamis pénz forgalomba hozásával elkövetett fordulatot akkor lehet csak megállapítani, ha a forgalomba hozatal céljából való utánzás vagy megszerzés nem állapítható meg. Az 1988. évi 390. számú Legfelsőbb Bírósági határozat tényállása szerint a török állampolgár I. r. vádlott 70 db USA 100 dolláros címletű bankjegyet hozott magával Magyarországra értékesítés céljából, amelyeket megmutatta a II. r. terheltnek közölve nekik, hogy azok hamisak, és kilátásba helyezte, hogy amennyiben sikerült azokat eladni, további bankjegyeket hoz be az országba. A II. r. terhelt 2 db 100 dollárost 2000 forintért egy egyiptomi állampolgárnak adott el, aki észrevette a hamisítást, s felhívta erre a hatóság figyelmét. A bíróság rámutatott, hogy a forgalomba hozatallal megvalósuló pénzhamisítás – szemben az elsőfokú bíróság álláspontjával – akkor valósul csak meg, ha az elkövetési magatartás nem vonható sem az utánzás, meghamisítás, sem a megszerzés forgalomba hozatal céljából körébe, de a forgalomba hozatal ténylegesen megtörténik.

Az LB az 1995. évi 556. számú BH-ban a folytatólágosság megállapítása kapcsán kimondta, hogy a forgalomba hozatal nem foglalja magában az elkövetési magatartás folyamatos jellegét, továbbá azt, hogy ha az elkövető a hamis pénz forgalomba hozatalát egységes akarat-elhatározással, rövid időn belül, több cselekménnyel valósította meg különböző személyek irányában, folytatólágosság megállapításának van helye.

Ismételten fel kell hívnunk az 1986.312. sz. eseti döntést, amelyben a LB arra a jogi álláspontra jutott, hogy csalás állapítható meg, és nem pénzhamisítás, ha a terhelt szándéka a fémkorongok gyártásával nem azok valódi pénzként történő feltüntetése – és ezáltal annak forgalomba hozatala - volt, hanem egy szerkezet, a pénznyerő automata működtetése.

Végezetül – hasonlóan a dolgozat témafelvezető bevezetéséhez - példaként említeném meg itt is azt a 2008-ban megtörtént esetet, amelyben a vádlott két darab, általa korábban a szemétdombon talált, Deák Ferenc arcképével díszített, 20.000,- Ft-os bankjegyből átalakított 54.000,-Ft-os bankjeggyel fizetett az eladónak három birkáért. Ezen esetben a bíróság szintén csalást állapított meg, nem pénzhamisítást, figyelemmel arra a már korábban kifejtett jogi álláspontra, hogy a pénzhamisítás megállapítására csak forgalomban lévő törvényes fizetőeszköz vonatkozásában van lehetőség, és 54.000,- forintos bankjegy sosem volt forgalomban hazánkban.

VI. A Magyar Nemzeti Bank pénzhamisítás elleni küzdelmének főbb sarokpontjai

6.1. A jegybank hamisítás elleni stratégiájának három pillére

Az utolsó érdemi fejezetben a Magyar Nemzeti Bank mint hazánk központi jegybankja által a pénzhamisítás visszaszorítása érdekében kifejtett intézkedésekről, tevékenységről, valamint ezen bűncselekmény elleni harc jogon kívüli eszközeiről, technikai vonatkozásairól nyújtok egy rövidebb tájékoztatást.

A Magyar Nemzeti Bank pénzhamisítás, azon belül is a bankjegyhamisítás elleni stratégiája alapvetően három pilléren nyugszik:

1. Bankjegy védelem és fejlesztés: az MNB folyamatosan – napi gyakorisággal - monitorozza a hamisítás helyzetét, valamint ezzel összefüggésben vizsgálja a hamisítási elleni védelmet szolgáló műszaki fejlesztések lehetőségeit és szükségességét (a legutóbbi fejlesztéssel összefüggő változtatás eredményeként 2009. április 15-étől új biztonsági elemként jelentek meg a bankjegyeken, az ún. sárga körök).

2. Együttműködés a hatóságokkal: az MNB a készpénzhamisítás megelőzését és visszaszorítását szolgáló együttműködési megállapodást kötött a Rendőrséggel (ORFK), így a két szervezet között hatékony, naprakész információáramlás valósulhat meg.

3. Felhasználók támogatása: az MNB az igények feltárásával és figyelembe vételével segítséget kíván nyújtani minden hozzá forduló felhasználó – így különösen a pénzüintézetek, a professzionális pénzkezeléssel és pénzfeldolgozással foglalkozó vállalkozások, valamint a kereskedelemben dolgozó pénztárosok részére a hamisítványok felismerése és kiszűrése tekintetében.¹⁰⁵

Látható tehát, hogy a központi bankunk egy komplex védelmi struktúra kialakítására törekszik, amelynek eredményeit nap mint nap láthatjuk.

6.2. A bankjegyek védelmének „látható” elemei

Az előbb bemutatott stratégiai célkitűzések eléréséhez, a készpénzpenzforgalom

---

¹⁰⁵Magyar Nemzeti Bank, Bankjegy és érme, A pénzhamisítás megelőzése, http://www.mnb.hu/Bankjegy_es_erme/hamisitas-megelozes-true 2015. 03. 22.

biztonságához nagymértékben hozzájárulnak a felhasználók által könnyen azonosítható, egyben a hamisítás ellen megfelelően védett bankjegyek. Ezt a célt a bankjegyek több különleges, esetenként érdekes tulajdonsága is szolgálja. Lehetséges a bankjegyek ellenőrzése a mindennapi vásárlások során is, amikor segédeszközök híján „csak” látásunk és tapintásunk áll rendelkezésre, más helyzetekben pedig mód van arra, hogy egyszerű eszközöket – leggyakrabban UV-lámpát vagy nagyítót – is igénybe vegyünk.¹⁰⁶

Hogy melyek ezek a külső tulajdonságok, amelyek biztosítják a valódi bankjegyek megkülönböztetését a hamisaktól? Ez a különböző címletű bankjegyek esetében is hasonló jellegzetességeket foglal magában, de előfordulhatnak többletelemek is egyes címletek esetén. A teljesség igénye nélkül következzenek egy felsorolás e körben: az 500,- forintos bankó esetében még csak a tükörképet mutató vízjel, a Magyar Nemzeti Bank feliratot mutató biztonsági szál, a „H” betűvé kiegészülő illeszkedő jel, a vízjel mezőben fellelhető UV motívum, a színváltó nyomat, a bankjegyen több helyen fellelhető mikróírás és a különböző színekben fluoreszkáló jelzőrostok, valamint sorozatszám, az 1.000,- forintos bankjegy esetében az előbb felsorolt jellemzők mellett - melyek egyébként valamennyi bankjegy esetén fellelhetők – már az értékjelzést, a címert és az MNB feliratot ábrázoló hologramfólia és az irizáló nyomat, a 2.000,-, 5.000,-, 20.000,- forintos bankjegy esetén - az előbbieket kiegészítvén – az MNB jelzést megjelentető rejtett kép, míg a 10.000,- forintos bankjegynél pedig az előbb felsorolt valamennyi jellemző mellett a kiemelkedő festékréteg révén a tapinthatóság¹⁰⁷ különlegessége biztosítja az egyediséget, egyben a megkülönböztethetőséget a hamis bankjegy-példányoktól, ezáltal elősegítve a hétköznapi emberek számára is a bankjegyek pusztán érzékszervek segítségével végrehajtható vizsgálatát. Az előbb hivatkozott külső jellegzetességek részletesebb ismertetését ugyanakkor e dolgozat kereteire figyelemmel mellőzném, de a Magyar Nemzeti Bank hivatalos internetes honlapja megfelelő útmutatóul szolgálhat az érdeklődők számára.

---

¹⁰⁶Magyar Nemzeti Bank, Bankjegy és érme, A pénzhamisítás megelőzése: i. m.

¹⁰⁷ Tájékoztató a forintbankjegyekről, és a bankjegyek biztonsági elemeiről, valamint a forintérmékről, http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Bankjegy_es_érme/forint_fuzet_2014.pdf 2015. 03. 22.

VII. Összegzés, a tanulmány lezárása

Lezárván a munkámat, néhány mondatban összegezném a pénzhamisítással kapcsolatos ismereteket, amelyek kifejtésére és az első fejezetben feltett kérdésekre e tanulmánnyal kívántam próbát tenni, illetőleg választ adni. Összefoglaló jelleggel elmondható, hogy a pénzhamisítás deliktuma nem csak a múltban, hanem a jelenben, és vélhetően a jövőben is velünk „élő”, a mindennapi életben nem kívánt gyakorisággal felbukkanó, valamennyi pénzt használó átlagembert esetlegesen érintő kriminológiai jelenségként mutatható be, amelynek visszaszorítására, leküzdésére nem csak hazai, hanem nemzetközi, illetőleg európai szinten is lépéseket tett és tesz a jogalkotás, de ezen jogi eszközök kidolgozása és az egyén, valamint a bíróság szintjén történő alkalmazása mellett természetesen fokozott jelentősége van a jogon kívüli, főként technikai jellegű intézkedéseknek is, mert csak ezen eszköztár együttthatójaként épülhet fel egy teljes körű, komplex védelmi rendszer a pénzforgalom és a pénzgazdálkodás támadásoknak kitett, érzékeny talaján.

Irodalomjegyzék:

Felhasznált szakirodalom jegyzéke:

1. Kussbach Erich: Nemzetközi és Európai Büntetőjog, Budapest, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, 2005
2. Dr. Kondorosi Ferenc-Dr. Ligeti Katalin: Az Európai büntetőjog kézikönyve, Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2008
3. Tóth Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények, Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2000
4. Dr. Molnár Gábor: Gazdasági bűncselekmények, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2009
5. Dr. Polt Péter: Új Btk. kommentár 7. kötet, Budapest, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, 2013
6. Belovics Ervin-Molnár Gábor Miklós-Sinku Pál: Büntetőjog II. Különös Rész a 2012. évi C. törvény alapján, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2013
7. Dr. Tóth Mihály: Gazdasági bűncselekmények az alakuló gyakorlatban, ELTE Jogi Továbbképző Intézet Dr. Hársfalvi Rezső

Felhasznált internetes segédanyagok jegyzéke:

1. Kondorosi András: Gondolatok a pénzforgalom rendjét sértő bűncselekmények kapcsán, <http://jesz.ajk.elte.hu/kondorosi52.pdf> 2015. 02. 28.
2. National Geographic: A frankhamisítási botrány, http://www.ng.hu/Civilizacio/2007/12/A_frankhamisitasi_botrany 2015. 03. 15.

3. Demeter Zsuzsanna: Pénzhamisítók karikatúrákon,
<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/83-04/ch08.html> 2015. 03. 15.

4. Magyar Nemzeti Bank, Bankjegy és érme, A pénzhamisítás megelőzése,
http://www.mnb.hu/Bankjegy_es_erme/hamisitas-megelozes-true 2015. 03. 22.

5. Tájékoztató a forintbankjegyekről és a bankjegyek biztonsági elemeiről, valamint a forintérmékről,

http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Bankjegy_es_erme/forint_fuzet_2014.pdf
2015. 03. 22.

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.)

A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény

Az 1929. év április hó 20. napján elfogadott Genfi Egyezmény és Jegyzőkönyv

A Tanács 1338/2001/EK rendelete

A Tanács 1339/2001/EK rendelete

A Tanács 2000/383/IB. sz. kerethatározata

A Tanács 2001/888/IB. sz. kerethatározata

A Tanács 2004/2182/EK rendelete

Hivatkozott eseti döntések jegyzéke:

1986.312.BH   1986.312.BH   1991.138.BH   1994.173.BH

1988.391.BH   1999.198.BH   1984.347. BH   1988.390.BH

1995.556.BH   Bf.III.677/1984/4. sz. határozat